

Sluttrapport NHO Byggenæringen og AiR

Prosjekt: Utvikling av UngRehab

Prosjektleder v/ AiR: Lill-Katrin Nyhus

14.06.24

Merk: Tilbudet UngRehab har byttet navn til AiR UNG.

Bakgrunn for prosjektet:

AiR fikk i 2023 kr 300 000 til et prosjekt for å videreutvikle tilbudet AiR UNG (tidligere kalt Ung Rehab). AiR UNG er et fire ukers døgnbasert arbeidsrettet rehabiliteringstilbud som er spesifikt rettet mot aldersgruppen 18-30 år. Tilbudet er nylig utviklet og har fungert i ca. 2 år. Arbeidsrettet rehabilitering har tidligere vist å ha god effekt på arbeidsdeltakelse hos en eldre målgruppe, men det er et behov for økt kunnskap om hvilke elementer i denne typen opphold som er egnet for unge voksne. For bygg- og anleggsbransjen er det avgjørende å få tilførsel av kvalifisert arbeidskraft, men mange unge havner utenfor enten fordi de ikke har helse til å stå i jobb eller rett kompetanse til å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Det er derfor viktig å ha virksomme tiltak for å styrke lærlingers helse til å klare å fullføre opplæring og stå i arbeid.

Mål:

Prosjektet har hatt til hensikt å undersøke hvordan unge voksne, særlige lærlinger opplever et arbeidsrettet rehabiliteringstilbud og hvilke komponenter i tilbudet de opplever som virkningsfulle. Erfaringene og funnene fra prosjektet skal brukes for å skreddersy tilbudet i større grad til unge voksne for å kunne gi en effektiv intervensjon for å redusere utenforskap og frafall etter sykefravær hos unge som står i fare for å bli marginalisert.

Ved bruk av eksterne forskere fra Sintef har vi gjennomført en kvalitativ studie av unge voksnes opplevelse av å gjennomføre AiR UNG. Det har vært et poeng å få et «utenforblikk» på eget tilbud. Fra dette forskningsarbeidet er det publisert en rapport som tidligere er sendt ut til BNL. Forskerne har benyttet gruppeintervjuer og deltakende observasjon på unge voksne, voksne som deltok på samme opphold, ansatte tilknyttet AiR UNG og lærlinger som tidligere har gjennomført et opphold. Basert på intervjuene av unge lærlinger har også en ansatt på AiR skrevet en masteroppgave om opplevelsene til unge lærlinger av å ha deltatt på AiR UNG og hvilke mestingsstrategier de har tilegnet seg og bruker videre.

Resultat:

Tverrfaglig arbeidsrettet rehabilitering kan styrke de unge voksnes muligheter til arbeidsdeltakelse, men sammensatte utfordringer påvirker hvordan det går med dem når de kommer hjem. Et av de viktigste forbedringspunkter slik vi ser det er å sikre videre oppfølging for å styrke overgangen til hverdagen hjemme og støtte de unge voksne til varig arbeidsdeltakelse.

- **Delmål 1: Innsamle og analysere data fra unge deltakere om hvordan det oppleves å delta på et ARR-opphold som ung voksen.**

Resultat: Prosjektet viser at unge voksne opplever det som meningsfullt og nyttig å gjennomføre et fire uker arbeidsrettet rehabiliteringstilbud. Samlet sett blir helheten i tilbudet trukket frem

som positivt. Det er det brede og varierte spekteret av aktiviteter og tverrfagligheten, som deltakerne opplever som verdifullt i tillegg til relasjoner og kontakt med engasjerte voksne hjelpere. Flere av de unge trekker frem at de i utgangspunktet synes det virke «skummelt» og at det var utfordrende i starten å skulle dra på gruppebasert rehabilitering, men at de opplevde gruppen som en ressurs.

- **Delmål 2: Innsamle og analysere data fra unge deltakere om hvilke komponenter (fysiske aktiviteter, bruk av natur, kognitive delelementer, samarbeid med eksterne aktører og rammer i et ARR-tilbud), som virker og ikke virker i AiR UNG**

Resultat: Disse komponentene ble særlig trukket frem som viktige og meningsfulle for unge voksne:

- Tett kontakt med UNG-koordinator i oppstartsfasen. En UNG-koordinator var en ansatt som hadde kontakt med flere av de unge i forkant av et opphold og som var tett på i starten av programmet. Forskerne fant at dette fungerte godt for personer som trengte litt ekstra støtte og skapte trygghet i oppstarten.
- Positive erfaringer med individuell kontaktperson og tverrfaglig fagteam. Den tverrfaglige tilnærmingen blei funnet verdifull ved at de unge opplevde å «bli tatt seriøst» og de unge opplevde at de ble møtt, sett og anerkjent på en god måte og at det var et tydelig fokus på deres ressurser. De unge setter ord på at det er til forskjell fra tidligere erfaringer i hjelpeapparatet. De hadde også gode opplevelser av å bli fulgt av en fast kontaktperson gjennom oppholdet.
- Gruppebasert oppfølging. De unge voksne trakk også frem betydningen av gruppefelleskapet. Hos AiR tilbys ung-tilbudet i en blandet gruppe, slik at de unge voksne blir en del av en gruppe der halvparten er under 30 år og den andre halvparten over. Dette er vist at de unge setter pris på de aldersblandete gruppene og at det oppleves mindre «truende» å komme inn i ei ny gruppe. De voksne har også mer arbeids- og livserfaring som kan være nyttig for de yngre.
- Bredt tilbud i timeplanfestet aktivitet inklusiv fysisk aktivitet og friluftsliv ga en bred erfarings- og mestringsplattform. De unge voksne fremhevet det varierte aktivitetstilbudet som en arena der de kunne oppleve nye erfaringer og mestring. I denne sammenhengen ble også gode rutiner og døgnrytme trukket frem som positivt.
- Samarbeid med kontaktpersoner i tjenesten (feks. opplæringskonsulent, Nav-kontakt, fastlege). For lærlingene viste forskere til at opplæringskonsulenten var helt avgjørende for de unge lærlingenes yrkesmessige utvikling og planlegging av lærlingtiden.

Analysene ga oss ikke noe klart svar på enkeltkomponenter som ikke virker eller ikke oppleves meningsfulle. Det er tilsynelatende variasjonen i aktiviteter i noen helt faste rammer og hverdagsrutiner som er viktig. Det varierte tilbudet i gruppe, sammen med individuell oppfølging og tilrettelegging fremstod som en verdifull og nyttig intervensjon for de unge voksne.

- **Delmål 3: Oppfølgingsintervju av lærlinger fra bygg- og anleggsbransjen som har gjennomført AiR UNG.**

Tre lærlinger tilknyttet bygg og anleggsbransjen ble intervjuet om hvordan de hadde opplevd AiR UNG. Samlet sett beskriver lærlingene at oppholdet var nyttig for dem og at de fikk tilegnet seg erfaringer og verktøy som de også benyttet når de kom hjem. Dette kunne være målrettet planlegging av struktur på dagene og konkrete verktøy for å håndtere angst/uro. Lærlingene (i likhet med unge voksne for øvrig) trakk frem betydningen av det å være en del av en gruppe og bli fulgt opp av et tverrfaglig team som fokuserte på deres egne ressurser. De opplevde at fysisk aktivitet og bruk av naturen var en god kilde til mestringsopplevelser. To av de tre var tydelig på i oppfølgingsintervjuene at de hadde implementert fysisk aktivitet i hverdagen sin hjemme fordi de opplevde at det gjorde dem godt og skapte struktur i hverdagen.

To av de tre som ble intervjuet var i et arbeidsforhold, men det var kun en som fremdeles var tilknyttet bygg- og anleggsbransjen. Lærlingene trakk frem at overgangen til hverdagen var utfordrende og at det var et ønske om videre oppfølging og støtte for å klare å holde seg i lærlingløpet. Disse tre hadde altså ulike erfaringer med fungering i arbeidslivet etter rehabiliteringsoppholdet, men ga uttrykk for at de hadde hatt nytte og positiv selvutvikling til å håndtere livets utfordringer over tid. Verdt å nevne her at på det aktuelle tidspunktet som informantene ble rekruttert var det fem tilgjengelige lærlinger om hadde gjennomført AiR UNG og vært en del av samarbeidspiloten med OKAB. To av lærlingene valgte å takke nei til intervjuet. Man trengte ikke å oppgi årsak til at man ikke ville stille til intervju, men en lærling oppga allikevel at han var i full jobb og at det derfor var vanskelig å finne ledig tidspunkt.

Noe av det som kom frem i intervjuene var at de hadde tatt kontakt og benyttet seg av støttespillere (både personlig og hjelpere som opplæringskonsulent, fastlege) noe som kan tyde på at de i større grad ser verdien av å være åpen og be om støtte når de trenger det.

- **Delmål 4: Utarbeide konkrete forslag til forbedringer og innovasjon på AiR UNG.**

Resultat: Forskerne pekte på i sin rapport følgende utviklingspunkt for å styrke arbeidsdeltakelse for de unge voksne

- Vurdere systematisk involvering av sosialt nettverk ved behov
- Forbedre forberedelse og oppfølging i overgangen til hverdagen blant annet ved utforskning og implementering av teknologiske løsninger
- Sikre oppfølging fra relevante samarbeidspartnere (oppfølgingstjeneste, Nav, arbeidsgiver, fastlege, Helse og Arbeid, Frisklivssentral, etc.)
- Styrke tilbud og plan for aktivitet etter hjemkomst

Rapporten fra Sintef ble i april diskutert i et møte med en referansegruppe og i mai presenterte forskerne rapporten internt for alle ansatte på Rehabiliteringssenteret AiR.

Referansegruppen ble etablert på våren 2024 for å bidra med et eksternt blikk på utviklingspunktene og diskutere mulige forbedringer av tilbudet. Referansegruppen bestod av representant fra Karrieresenteret i Vestfold og Telemark fylkeskommune, to representanter fra IA bransjeprogrammet for bygg og anlegg og to representanter fra Frisk Bris, som er en del av Bamble kommune, og som driver med arbeidsmarkedstiltak for NAV og kommune. På møtet

med referansegruppen deltok kompetansesenteret for arbeidsrettet rehabilitering ved AiR, klinikkleder og fire arbeidskonsulenter fra AiR klinikk.

Følgende punkter har blitt diskutert med referansegruppe og i det videre arbeid med utvikling av tilbudet AiR UNG:

- Samhandling og kontakt med eksterne aktører

Betydningen av å ha dialog med eksterne aktører underveis ble løftet frem. Kan også virke oppløftede for den unge når hen er på AiR å vite at ting blir jobbet med/ivaretatt lokalt (eks, ytelser, bosituasjon, undersøkelser). AiR har gode erfaringer med å inkludere den unge i trekantsamtaler gjennom forberedelser i forkant, som har til hensikt å gi deltakeren eierskap til egen prosess og øve på kommunikasjon. Kontakt underveis i oppholdet er en god basis for å lage en plan sammen med relevante aktører for veien videre, forventningsavklaringer og forankring. Som nevnt har AiR erfaringer med dette, men mener det er mulig å få til dette i noe høyere grad og på mer systematisk måte enn det gjøres i dag. Dette kan starte med å få oversikt over ulike tjenester deltaker benytter når de unge deltakerne blir ringt opp ca. to uker før oppholdet. For å kunne ta kontakt med eksterne aktører i forkant av oppholdet må det innhentes samtykke tidligere enn det gjøres i dag.

- Ungdommen som ressurs

«Hva kan jeg bidra med til fellesskapet». Det ble diskutert hvordan de unge selv kan fungere som en ressurs i digitale grupper. Frisk Bris har erfaringer med informasjonsdeling på sosiale medier, hvor de unge selv velger plattform. Det å flytte fokus utover en selv kan være en fin bevisstgjøring av ressurser for unge deltakere. Dette kan også tenkes inn i en mulig digital oppfølging etter opphold hvor man også ivaretar «gruppeeffekten».

- Pedagogikk

Lærende fellesskap, arbeidsfellesskap. Hva er det med gruppen som er så viktig siden dette hele tiden (basert på dette prosjektet, tidligere masteroppgave og klinisk erfaring) blir trukket frem som viktig komponent? Noe å være nysgjerrige på videre og ha med seg i videre utviklingsarbeid.

- Involvering av nettverk.

Dette fordrer en kartlegging av den unge deltakers nettverk i bred forstand. Fokus bør være på «Hvem er viktige personer for meg». Noe som baserer seg på en forståelse av at ikke bare profesjonelle aktører, men også det øvrige private nettverket har betydning for utenforskapet.

Videre utvikling av tilbudet og veien videre

AiR ønsker å forsterke samhandling med eksterne aktører, som er involvert i den unge deltakers oppfølging for å oppnå arbeidsdeltakelse eller utdanning. Verdt å merke seg i dette prosjektet var at både ungkoordinator-rollen ved AiR og samarbeidet med opplæringskonsulent trukket frem som svært betydningsfullt. Vi kan dermed trekke slutningen om at god dialog og samarbeid om lærlingene også oppleves av de unge selv som hensiktsmessig.

I oppfølgingsintervjuene av de tre lærlingene kommer det frem at to av tre har et ønske om mer støtte til å få innpass i bygg- og anleggsbransjen og stå i lærlingtiden. Den ene mister jobben noen måneder før planlagt fagprøve grunnet mye fravær og den andre klarer ikke å stå på

fagprøven og mister som følge av det jobben. Begge disse opplever å savne mer støtte og at de blir overlatt litt til seg selv etter avbruddene hos bedriftene. De beskriver allikevel verdifulle mestringsstrategier fra oppholdet på AiR som de kan ta i bruk i veien videre. En av disse to har klart å komme seg ut i arbeid igjen på egenhånd. AiR har et ønske om å tilby lærlinger og voksne som jobber med lærlingene mer utstrakt oppfølging over tid for å sikre kontinuitet og støtte gjennom opplæringsløpet, noe som kan utforskes i et evt samarbeid med Fremtidens skole.

Det jobbes konkret med å utvikle et eget interaktivt digitalt verktøy for deltakere før, under og etter opphold ved AiR og AiR vil i tiden fremover utforske mer bruk av digitale verktøy for å styrke overgangen til hjemmesituasjon og varig arbeidsinkludering. Dette er et større prosjekt som de unge deltakere både skal kunne få nytte av som forberedelse til og i oppfølgingen etter oppholdet.

AiR har siden pilotprosjektet med OKAB, implementert samhandlingsmodellen i varig drift. Dette ønsker vi å fortsette med i tiden fremover. Samhandlingsmodellen blir løftet frem når AiR er i kontakt med andre opplæringskontor, så i tillegg til OKAB har vi også hatt inn lærlinger fra andre opplæringskontorer. Vi er nå i dialog med NHO Byggenæringen om samarbeidsmuligheter i skoleprosjektet – Fremtidens skole.

Formidling

Prosjektresultater blir snart formidlet på egen nettside, <https://arbeidoghelse.no/> hvor det vil bli omtalt i en fagblogg.

Rapporten er offentlig tilgjengelig på SINTEFS hjemmeside:

<https://www.sintef.no/prosjekter/2023/-arbeidsrettet-rehabilitering-for-unge-voksne-i-fare-for-utenforskap-evaluering-av-ungrehab/>

Prosjektet og resultatene har blitt presentert på Rehab konferansen jan 2024 i Trondheim med tittelen: Arbeidsrettet Rehabilitering for Unge Voksne: En Kvalitativ Studie

I samråd med NHO Byggenæringen vil vi se på aktuelle medier/arrangement hvor resultatene kan formidles i bransjerelevante fora.